

شیوه نامه حمایت از طرح های اثر گذار

معاونت پژوهش و فناوری دانشگاه

مهر ماه ۱۴۰۴

مقدمه

با دستیابی دانشگاه ها و مراکز تحقیقاتی کشور به توان و تکامل نسبی در انتشار مقالات حاصل از تحقیقات در سطح بین المللی، جنبه و مرحله ای دیگر از تکامل پژوهشی مطرح شده است. گفتمان معطوف به علم نافع و انتظار آرایه دستاوردهای فراآکادمیک لزوم بازنگری در روند مدیریت تحقیقات با هدف دستیابی به اثرگذاری را آشکار ساخته است. اندازه گیری و بررسی اثرات ناشی از پژوهش های سلامت مدت هاست مورد توجه بسیاری از کشورها قرار گرفته و پاسخگویی به این سؤال مهم که هزینه صرف شده برای انجام پژوهش چه بروندادی را برای نظام سلامت داشته است، دغدغه اصلی بسیاری از سازمانهای تصمیم گیر در سطوح مختلف بوده است. در واقع بهره مندی از علم نافع و انجام پژوهش های اثرگذار نه تنها از تاکیدات وزارت بوده، بلکه به عنوان یکی از مطالبات اساسی اسناد بالادستی در برنامه های توسعه ای کشور نیز همواره مطرح شده است.

آیین نامه حمایتی طرح های اثرگذار، به مجموعه ای از قوانین و مقررات گفته می شود که با هدف حمایت از طرح های نوآورانه و خلاقانه ای که می توانند تأثیر مثبتی بر جامعه، اقتصاد یا محیط زیست داشته باشند، تدوین شده اند. این آیین نامه ها شامل مواردی مانند شرایط پذیرش، حمایت های مالی و غیرمالی، فرآیند ارزیابی و همچنین سازوکارهای تشویقی برای طرح های موفق هستند. با حمایت از طرح های اثرگذار، می توان از توانایی ها و ایده های خلاقانه برای حل مشکلات و بهبود شرایط زندگی استفاده کرد.

تعاریف

تعریف طرح اثرگذار: هر طرح تحقیقاتی انجام شده یا در حال انجام در دانشگاه های علوم پزشکی که توسط کمیته تخصصی (در سطح دانشگاه) و یا پس از ثبت در سامانه ارزشیابی و داوری در فرایند ارزشیابی سالانه، اثرگذار تشخیص داده شده است، طرح اثرگذار گفته می شود. (جدول ۱).

تعریف اثر: اثر در سند حاضر، اثرات فراآکادمیک تحقیقات است که گروه بهره مند از آن، شبکه ذی نفعان خارج از محیط آکادمیک هستند.

تعریف ادعای اثر: به بیان، استدلال و مستندات آرایه شده مبنی بر ایجاد اثر فراآکادمیک در یک محور ادعای اثر گفته می شود.

تعریف اثبات اثر: «اثبات اثر» به فرایند احراز ایجاد اثر ادعایی گفته می شود. این فرایند در سطح دانشگاهی با روش های مختلفی مانند انجام یک پژوهش ثانویه و در «نظام ارزشیابی تحقیقات و فناوری وزارت بهداشت» (ناتف) و «نظام ارزشیابی مراکز تحقیقاتی» (ناتم) با بررسی مستندات و داوری خبرگان انجام می شود. برای اثبات اثر معمولاً مجموعه ای از مستندات مورد نیاز است. در شیوه نامه نظام ارزشیابی هر سال، برخی از مستندات به صورت «مستندات الزامی» برای داوری مشخص می شوند.

هر اندازه که مجریان مطالعه در جمع آوری منظومه ی شواهد و مستندات موفق عمل کنند، اثبات اثر امکانپذیرتر خواهد بود. به طور طبیعی مجریان تحقیق تمایلی ذاتی به نفع اثبات اثر تحقیق خود دارند. بنابراین علاوه بر شواهد و مستنداتی که مجریان و

ذی نفعان تحقیق ارایه می‌دهند، گردآوری شواهدی که اثر ادعایی را از منظر شخص ثالث تایید و اثبات می‌کند، ارزش بالایی خواهد داشت. دیده‌بان‌ها یا سازمان‌های مستقل که منافع مشترکی در اجرای تحقیق ندارند، با رصد وضعیت پیش و پس از اجرای مطالعه و نیز با شاخص‌های مستقل و خلاقانه می‌توانند شواهدی متقن از تاثیرگذاری تحقیق بر موضوع داشته باشند. از این رو در طراحی مطالعات، پیشنهاد می‌شود نتایج و آثار تحقیق از منظر دیدبان‌های مستقل نیز بررسی شود. به کارگیری یک گروه مستقل برای بررسی آثار تحقیق می‌تواند کمک کننده باشد.

نوع اثر: اثر بر سیاستگذاری و قانون‌گذاری سلامت- اثر بر وضعیت سلامت جامعه و ارائه خدمات بهداشتی درمانی- اثر بر مولفه‌های اجتماعی موثر بر سلامت- اثر بر اقتصاد و تولید (جدول ۱)

فیلد تخصصی اثر: شاملی یکی از موارد : علوم بالینی پزشکی- علوم پایه و فناوری- علوم دندانپزشکی- علوم دارویی- علوم بهداشتی و پیشگیری

سطح اثرگذاری: دانشگاهی- استانی- کشوری- بین‌المللی

تعریف مستندات : به هر نوع سند معتبری گفته می‌شود که اثبات کننده وجود شرایط لازم برای کسب امتیاز یک شاخص است. مستندات و شواهد مربوط به اثرگذاری در تحقیقات بسیار متنوع بوده و به نوع مطالعه و هدف نهایی و کاربردی آن بستگی دارند. تهیه مستندات و شواهد مربوط به تاثیر تحقیق تا حدود زیادی به سازوکارهای مدیریت تحقیق و فناوری در دانشگاه یا مرکز تحقیقاتی وابسته است.

مستندات لازم

مستندات الزامی برای ورود به فرایند ارزشیابی طرح‌های اثرگذار عبارتند از:

- عنوان طرح و اطلاعات شناسنامه طرح شامل کد طرح، اطلاعات مجری، تاریخ تصویب و تاریخ پایان طرح
- چکیده طرح
- اظهارنامه اثر (هدف محقق از انجام طرح در ۲۵۰ کلمه)
- تعیین حیطه و سطح اثرگذاری
- فایل طرح تحقیقاتی یا فناوری
- فایل مصوبه شورای پژوهشی و فناوری
- فایل گزارش نهایی (در صورت اختتام طرح تحقیقاتی) یا فایل گزارش پیشرفت کار (در صورت عدم اختتام طرح)

کمیته تخصصی

کمیته تخصصی دانشگاهی طرح‌های اثرگذار شامل مدیر توسعه و ارزیابی تحقیقات دانشگاه، معاونین پژوهشی دانشکده ها، روسای پژوهشکده ها، نماینده معاونت های آموزشی، درمان، غذا و دارو، بهداشت، سه نفر از اعضای هیات علمی دانشگاه با حکم معاون پژوهش و تحقیقات دانشگاه تعیین خواهد شد.

شرح وظایف کمیته تخصصی شامل:

- داوری طرح ها و بررسی مستندات
- امتیاز دهی به طرح ها (جهت حمایت های مالی و غیر مالی)

فرآیند ارزیابی

با اعلام فراخوان جهت طرح های اثرگذار در دانشگاه، مستندات ارائه شده توسط مجری طرح در ابتدا توسط کارشناس ارزیابی و سپس در کمیته تخصصی مورد بررسی قرار می گیرد. در صورت تایید کمیته تخصصی طرح به عنوان طرح اثرگذار در سامانه ارزشیابی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی بارگذاری می گردد و سپس در وزارت متبوع داوری و نتیجه اعلام می گردد.

حمایت های مالی

به طرح کشوری و بین المللی ۸ امتیاز، طرح استانی ۶ امتیاز و طرح دانشگاهی ۲ امتیاز در نظر گرفته می شود. امتیاز هر طرح در دو برابر مبلغ اولیه گرنت همان سال ضرب و عدد حاصل به صورت گرنت تشویقی بر مبنای جدول ۲ به گرنت مجری و همکاران اضافه خواهد شد. به تمامی طرح های تایید شده کمیته تخصصی گرنت تشویقی تعلق میگیرد.

حمایت های غیر مالی

گواهی اثرگذاری طرح به مجری و همکاران طرح **تایید شده** در ارزشیابی توسط وزارت متبوع جهت استفاده در فرایند ارتقا (طبق بند ۸-۱ و ۸-۲ ماده ۳ آیین نامه ارتقا) ارائه می شود.

با توجه به آیین نامه ارتقا به طرح های در سطح کشوری یک تا ۶ امتیاز و طرح های استانی ۵،۰ تا ۴ امتیاز بر مبنای نظر کمیته تخصصی تعلق خواهد گرفت. درصد امتیاز متعلق به مجری و همکاران بر مبنای جدول ۲ محاسبه خواهد شد.

تشویق طرح های موفق

طرح هایی که به اهداف خود دست یافته و تأثیر مثبتی داشته اند و بالاترین امتیاز را برای دانشگاه کسب نموده اند در جشنواره هفته پژوهش و فناوری دانشگاه مورد تقدیر قرار می گیرند.

اقدامات معاونت پژوهشی دانشگاه:

- برگزاری کارگاه های توانمند سازی پژوهشی اساتید در راستای تبیین و تشویق اجرای طرح های اثرگذار
- برگزاری کارگاه های آموزشی در دانشکده ها
- بررسی پایان طرح های مصوب شورای پژوهشی دانشگاه و اعلام به مجری جهت تهیه مستندات اثرگذاری
- مشاوره در خصوص نحوه تنظیم مستندات و نیز بررسی امکان ارتقا سطح مستندات به استانی و یا ملی

جدول ۱: حیطه های اثرگذاری و مستندات مورد نیاز

زیرمحمور	حوزه فعالیت / شاخص ها	مستندات مورد نیاز
----------	-----------------------	-------------------

طرح‌های تحقیقاتی / فناوریانه مصوب که در سال ارزشیابی منجر به:		طرح‌های اثر گذار در سطح سیاست‌گذاری و قانون‌گذاری سلامت
نام‌های قوانین، دستورالعمل‌ها - اتخاذ سیاست‌های کلان	نامه ابلاغ قانون / دستورالعمل و یا سیاست کلان به ذی‌نفعان به همراه مستند مربوطه (متن قانون / دستورالعمل جدید)	
استفاده از نتایج پژوهش‌های سفارش محور توسط سازمان سفارش دهنده	نامه ابلاغ اصلاحیه به ذی‌نفعان به همراه مستند مربوطه (دستورالعمل اصلاح شده)	
ایجاد گفتگوهای مرتبط با سیاست‌گذاری منجر به تأیید، تغییر جهت، استقرار یا ابطال یک خط مشی - افزایش توجه قانون‌گذاران به موضوعات جدید شده و درک و تحلیل‌های جدید از مشکلات موجود - توسعه و ارتقاء سیاست‌های بین‌المللی و شیوه‌های تخصیص یا توزیع بودجه - گسترش دسترسی یا مشارکت مردم در فرآیندهای سیاست‌گذاری - تأثیر بر تهیه و شکل‌گیری مقررات مرتبط با بهداشت و درمان	مستند مربوط به: الف- سفارش طرح ب - قرارداد طرح ج - دریافت اعتبار د- ارایه نامه تأییدیه از بالاترین مقام مسؤول در سازمان سفارش دهنده مبنی بر استفاده از نتایج تحقیق با ذکر دقیق نوع و محل اثرگذاری به همراه مستندات مرتبط	
تغییر در کوریکولوم آموزشی - تعریف رشته‌های جدید - اصلاح فرآیندهای آموزشی - تغییر روش‌ها و اقدامات آموزشی در دانشگاه‌ها - بهبود عملکرد حرفه‌ای دانش‌آموختگان - تغییر مؤثر و قابل اثبات در بکارگیری اصول پدافند غیرعامل در حوزه‌های بهداشت و درمان	مستند انجام پژوهش مبنی بر بهبود کیفیت آموزش در اثر تغییرات ابلاغ شده - مستند روش‌ها و اقدامات آموزشی در دانشگاه‌ها - مستند عملکرد حرفه‌ای دانش‌آموختگان جهت بهبود توسعه و ارتقاء واحدهای آموزشی مهارتی - مستند بکارگیری اصول پدافند غیرعامل در حوزه‌های بهداشت و درمان	
طرح‌های تحقیقاتی / فناوریانه مصوب که در سال ارزشیابی منجر به تغییر در وضعیت سلامت مردم شده است. مصادیق مربوطه شامل: - تغییر در شیوع یا بروز بیماری - یک مداخله بالینی جدید (مانند دارو یا روش درمان) - ارتقای کیفیت زندگی - بهبود شاخص سلامت عمومی یا رفاه اجتماعی - افزایش طول عمر	نامه ابلاغ به همراه مستند مربوطه	طرح‌های اثر گذار در سطح وضعیت سلامت جامعه و ارائه خدمات
ارایه پژوهش / مستند مبنی بر تغییر در: - شیوع یا بروز بیماری / مداخله جدید بالینی / کیفیت زندگی / سلامت عمومی یا رفاه اجتماعی / افزایش طول عمر / روش پیشگیری از بیماری یا نشانگر سلامت / کاهش میزان مرگ و میر و ... - ارائه مستندات مربوط به بهبود وضعیت سلامت مردم / تغییر شیوه یا ارائه خدمت / بهبود کیفیت، دسترسی پذیری، مقبولیت و ... / پاسخگویی به نیازهای خدمات سلامت / اعمال قانون و کنترل اقدامات تأمینی / تغییرات شیوه‌های ارائه خدمت / ارتقاء تاب‌آوری نظام سلامت		

بهداشتی درمانی	- ایجاد روش پیشگیری از بیماری یا یک نشانگر سلامت - کاهش میزان مرگ و میر و.... - بهبود وضعیت سلامت بیماران با استفاده از روش‌های مختلف - تغییر شیوه یا ارائه خدمت - شناسایی خدمات جدید با بهبود خدمات جاری با تغییر فرایندها - بهبود کیفیت، دسترس پذیری، مقبولیت یا هزینه اثربخشی - پاسخ به نیازهای خدمات سلامت با درک نیازهای ناشی از تفاوت‌های فرهنگی، زبانی، قومی، مذهبی، اقلیت‌های زبانی، جامعه مهاجران اعمال قانون یا اقدامات تأمینی در ارائه خدمت - توقف شیوه ارائه خدمت غیر موثر - ارتقاء تاب‌آوری نظام سلامت در برابر بحران‌ها	
طرح‌های اثرگذار بر مولفه‌های اجتماعی موثر بر سلامت	طرح‌های تحقیقاتی / فناوریانه مصوب که بر مولفه‌های اجتماعی موثر بر سلامت در سال ارزشیابی موثر بوده است. مصادیق تغییر شامل: - کاهش عوامل خطر و آسیب‌های اجتماعی - افزایش تأمین عدالت در سلامت - بهبود طراحی یا اجرای خط مشی‌ها یا قوانین زیست محیطی - مدیریت یا حفاظت از منابع طبیعی مانند انرژی، آب و غذا - تغییر یا اصلاح شیوه مدیریت یک ریسک یا خطر زیست محیطی - بهبود محیط زیست از طریق معرفی یک محصول، فرایند یا خدمت جدید؛ یا بهبود محصول، فرایند یا خدمت موجود؛ یا بهبود خط مشی‌ها و شیوه‌های مدیریتی - کاهش تورم و رشد تولید - تغییر عوامل محیطی مانند کاهش آلاینده‌های محیطی - افزایش امنیت غذایی - افزایش سواد سلامت - کاهش مخاطرات شغلی و اشتغال‌زایی و بکارگیری نیروی انسانی - افزایش آگاهی عمومی در خصوص خطرات بهداشتی، پیشگیری از بیماری‌ها - کاهش یا جایگزینی استفاده از حیوانات آزمایشگاهی	انجام پژوهش / مستند مبنی بر تغییر در: - عوامل خطر - عدالت در سلامت - طراحی و اجرای خط مشی و قوانین زیست محیطی - حفاظت از منابع طبیعی - تغییر یا اصلاح شیوه مدیریتی منابع طبیعی - معرفی محصول یا فرایند جهت بهبود محیط زیست - آسیب‌های اجتماعی - رشد تولید و کاهش تورم - عوامل محیطی مانند کاهش آلاینده‌های محیطی - امنیت غذایی - سواد سلامت - مخاطرات شغلی - اشتغال‌زایی (سند مرتبط: آرایه لیست بیمه و گواهی اشتغال بکار) - آگاهی عمومی در خصوص خطرات بهداشتی و پیشگیری از بیماری‌ها
طرح‌های اثرگذار بر اقتصاد و تولید	طرح‌های تحقیقاتی / فناوریانه مصوب که منجر به تغییر در اقتصاد و کسب و کار در سال ارزشیابی گردد. مصادیق تغییر شامل: - بهبود کیفیت زندگی تحت تأثیر یک محصول یا فرایند جدید - افزایش ورود گردشگران درمانی به کشور - کاهش هزینه درمان، بهداشت و مراقبت‌های اجتماعی	مستندات مربوط به: - بهبود کیفیت زندگی تحت تأثیر یک محصول یا فرایند جدید - افزایش ورود گردشگران درمانی - کاهش هزینه درمان، بهداشت و مراقبت‌های اجتماعی - تحریک سرمایه‌گذاری - افزایش یا جهش کمی یا کیفیت تولید و یا کاهش ضایعات

- ایجاد مسیرهای نو برای نوآوری - ارتقاء بهره وری و کارایی استفاده از منابع - تولید کارآمدتر یا افزایش بهره وری و تغییر روش های مدیریت در کسب و کار	- تحریک سرمایه گذاری مستقیم خارجی - بهبود دسترسی به فرصت های مالی - افزایش یا جهش کمیت یا کیفیت تولید و یا کاهش ضایعات - ایجاد مسیرهای نو برای نوآوری در سطح بین المللی و تأثیر در بازار - ارتقاء بهره وری و کارایی استفاده از منابع - تولید کارآمدتر یا افزایش بهره وری - تغییر روش های مدیریت در کسب و کار	
--	--	--

جدول ۲: (بر مبنای شیوه نامه اجرایی فعالیت های پژوهشی در این نامه ارتقا)

تعداد مجری و همکاران طرح	مجریان	همکاران طرح
۱	۹۰٪	
۲	۸۰٪	۵۵٪
۳	۷۰٪	۴۰٪
۴	۶۰٪	۳۵٪
۵	۵۵٪	۳۰٪
۶ تا ۹	۵۰٪	۲۵٪
۱۰ و بیشتر	۴۵٪	۱۶۵ بخش بر سایر همکاران